

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 93/2025-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. NM-1Nt/14/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. januára 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa č. 17 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a 4 a čl. 47 ods. 3 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. NM-1Nt/14/2021. Navrhuje prikázať okresnému súdu konať tak, aby boli dodržiavané články ústavy a dohovoru a priznať mu finančné zadosťučinenie v sume 20 000 eur. Zároveň žiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 17. marca 2021 Okresnému súdu Nové mesto nad Váhom návrh na povolenie obnovy konania vedeného pod sp. zn. 1T/18/2016. Uvádza, že vo veci vedenej pod sp. zn. 1T/18/2016 bol uznaný za vinného zo spáchania trestného

činu podľa § 194 ods. 1 a 2 písm. a) s poukazom na § 138 písm. e) Trestného zákona, za čo bol odsúdený na nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere tridsiatich mesiacov.

3. Z príloh pripojených k ústavnej sťažnosti ďalej vyplýva, že opatrením Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom č. k. 1Nt/14/2021-24 z 5. mája 2021 bol sťažovateľovi ako odsúdenému podľa § 40 ods. 1, § 38 ods. 2 písm. a) a § 37 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku ustanovený obhajca, ktorého ustanovenie mu bolo opatrením okresného súdu č. k. NM-1Nt/14/2021-223 zo 16. októbra 2024 zrušené, keďže zanikli dôvody povinnej obhajoby.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní sťažovateľ podal túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že nebolo rešpektované jeho právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Uvádza, že v označenej veci podával niekoľko sťažností na prietahy (zo 4. decembra 2024, 16. decembra 2024, 30. decembra 2024), na ktoré mu odpovedala predsedníčka okresného súdu listom sp. zn. SprV 170/2024 z 20. decembra 2024. Tvrdí, že dva a pol roka sa v jeho veci nekonalo. Namietá, že v čase podania návrhu na obnovu konania sa nachádzal vo výkone trestu odňatia slobody, avšak okresný súd o jeho návrhu efektívne nekonal bez akéhokoľvek zavinenia na jeho strane.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práv označených v bode 1 tohto uznesenia postupom okresného súdu v konaní o sťažovateľovom návrhu na obnovu konania.

6. Keďže sťažovateľ nie je zastúpený advokátom [§ 34 ods. 1 a § 43 ods. 3 zákona č. 314/208 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)], ústavný súd pred tým, ako sa začal zaoberať podstatou ústavnej sťažnosti, skúmal, do akej miery nedostatok právneho zastúpenia bráni jej kvázimeritórnemu prejednaniu. Berúc do úvahy skutočnosť, že ústavná sťažnosť obsahuje, odhliadnuc od nedostatku právneho zastúpenia (o ustanovenie právneho zástupcu sťažovateľ žiada, pozn.), všeobecné, ako aj osobitné náležitosti požadované zákonom o ústavnom súde (ústavný súd si informáciu o aktuálnom stave napadnutého konania v rozsahu potrebnom pre rozhodnutie obstaral v súčinnosti s okresným súdom, pozn.), ústavný súd uplatnením materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, a tým aj k ochrane práv a slobôd fyzickej osoby, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou jeho rozhodovacej činnosti (k tomu pozri aj II. ÚS 51/2017, II. ÚS 782/2014), vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti pristúpil k jej predbežnému prerokovaniu (m. m. I. ÚS 193/2024).

7. Ústavný súd v prvom rade poukazuje na vyjadrenie predsedníčky okresného súdu sp. zn. SprV 170/2024 z 20. decembra 2024, z ktorého vyplýva, že v pertraktovanej veci ide o konanie vedené pod sp. zn. NM-1Nt/14/2021, v ktorom sťažovateľ podal podanie, ktoré z hľadiska obsahu posúdila ako sťažnosť na nečinnosť v zmysle § 55 ods. 3 Trestného poriadku. Vzhľadom na uvedené skonštatovala kompetenciu konať o nej zákonným sudcom, resp. nadriadeným súdom.

Sťažnosť na nečinnosť založila do dotknutého trestného spisu na účel zvolenia ďalšieho procesného postupu vo veci.

8. Z vlastných zistení ústavného súdu (v súčinnosti s okresným súdom, pozn.) vyplýva, že sťažovateľova sťažnosť pre nečinnosť okresného súdu bola vybavená sudkyňou okresného súdu listom vedeným pod sp. zn. NM-1Nt/14/2021 zo 14. januára 2025 tak, že sťažovateľovej sťažnosti vyhovel v lehote pätnásť pracovných dní od jej prijatia a v napadnutom konaní nariadila termín verejného zasadnutia na 21. máj 2025. Zároveň sťažovateľa poučila v zmysle § 55 ods. 4 Trestného poriadku.

III.1. K namietanému porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a prejednanie záležitosti v primeranej lehote:

9. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04). Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (m. m. I. ÚS 96/2019).

10. Podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku ak je dôvodný predpoklad, že došlo k prietahom v príprave prejednaní veci súdom, v určení termínu konania a rozhodnutia alebo k prietahom vo vyhotovovaní súdneho rozhodnutia, ktorákoľvek zo strán môže podať prostredníctvom tohto súdu sťažnosť pre nečinnosť na nadriadený súd, aby určil primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu; ak sa nepostupuje podľa odseku 4, súd musí bez meškania túto sťažnosť pre nečinnosť zaslať spolu so spisom a svojím stanoviskom a so stanoviskom predsedu súdu nadriadenému súdu. Ak súd urobí úkony trestného konania uvedené v sťažnosti pre nečinnosť do pätnástich pracovných dní po jej obdržaní a informuje o tom sťažovateľa, hľadá sa na takúto sťažnosť pre nečinnosť ako na vzatú späť, ak tento sťažovateľ v priebehu piatich pracovných dní od doručenia oznámenia nevyhlási, že na svojej sťažnosti pre nečinnosť trvá. O tom ho treba poučiť (§ 55 ods. 4 Trestného poriadku).

11. Stabilnou súčasťou judikatúry ústavného súdu je názor, že sťažnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku možno považovať za účinný právny prostriedok, ktorý zákon sťažovateľom na ochranu ich základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorého použitie sú sťažovatelia oprávnení podľa osobitného predpisu – Trestného poriadku (m. m. napr. II. ÚS 243/2023, IV. ÚS 148/2024).

12. Účelom práva účastníka konania pred všeobecným súdom podať sťažnosť na prietahy v konaní je poskytnutie príležitosti tomuto súdu, aby sám odstránil protiprávny stav zapríčinený porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (m. m. I. ÚS 21/99, I. ÚS 56/08, IV. ÚS 636/2022). Ide o prostriedok na zabezpečenie nápravy a riadneho priebehu trestného konania.

13. Z ústavnej sťažnosti, ako aj vlastných zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľ v súvislosti s napadnutým konaním okresného súdu uplatnil predmetný právny prostriedok nápravy – sťažnosť na nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku (tak ho posúdila predsedníčka okresného súdu). Z listu okresného súdu sp. zn. NM-1Nt/14/2021 zo 14. januára 2025 je zrejmé, že sťažovateľ bol s uplatneným prostriedkom nápravy úspešný, keď mu bolo vyhovené a došlo k nariadeniu termínu verejného zasadnutia na 21. máj 2025. Okresný súd ho zároveň poučil v zmysle § 55 ods. 4 Trestného poriadku (pozri bod 8 tohto uznesenia, pozn.).

14. V nadväznosti na popísané skutočnosti ústavný súd sumarizuje, že sťažovateľova sťažnosť na postup súdu v okolnostiach prerokúvanej veci viedla k náprave, keďže okresný súd nariadil termín verejného zasadnutia na konkrétny deň, t. j. na 21. máj 2025. Sťažnosť na nečinnosť v konaní pred všeobecným súdom, ktorú sťažovateľ adresoval okresnému súdu, bola v jeho prípade skutočne efektívna a splnila požadovaný účel, v nadväznosti na čo ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti (čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny) ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

15. Aj v prípade, ak by sťažovateľ po doručení mu odpovede okresného súdu zo 14. januára 2025, na svojej sťažnosti na nečinnosť zotrval (podľa § 55 ods. 4 Trestného poriadku), ústavný súd by musel jeho ústavnú sťažnosť odmietnuť ako predčasne podanú, t. j. z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde, keďže by o nej rozhodoval nadriadený súd, ktorého právomoc by v okolnostiach veci predchádzala tej ústavného súdu.

16. Ústavný súd na záver pripomína, že uvedené skutočnosti nevylučujú možnosť sťažovateľa opätovne sa obrátiť na ústavný súd v prípade, ak by došlo k trvajúcim zbytočným priet'ahom po uskutočnení nariadeného verejného zasadnutia, resp. ak by k jeho neuskutočneniu nedošlo z dôvodu na strane okresného súdu alebo by sa po prípadnom predložení veci nadriadenému súdu domnieval, že ňou nedosiahol odstránenie stavu namietaného porušovania jeho práv. Toto uznesenie v takom prípade nezakladá prekážku rozhodnutej veci podľa § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde, a preto nebráni sťažovateľovi, aby po splnení všetkých zákonných podmienok predložil ústavnému súdu novú ústavnú sťažnosť.

17. Pokiaľ ide o namietané porušenie práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd poukazuje na fakt, že v konaní o povolenie obnovy trestného konania sa nerozhoduje o trestnom čine, z ktorého je osoba obvinená v zmysle označeného článku, a preto sa čl. 6 ods. 1 dohovoru na vec sťažovateľa nevzťahuje. Medzi čl. 6 ods. 1 dohovoru a napadnutým konaním preto neexistuje príčinná súvislosť. Túto časť ústavnej sťažnosti bolo vzhľadom na uvedené potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti (m. m. III. ÚS 307/2023).

III.2. K ostatným namietaným právam:

18. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta aj porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 2 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a 4 a čl. 47 ods. 3 ústavy.

19. Pokiaľ ide o právo na osobnú slobodu, predmetom napadnutého konania okresného súdu je rozhodovanie o návrhu na obnovu trestného konania. Nejde o posudzovanie a rozhodnutie o stíhaní alebo pozbavení osobnej slobody. Sťažovateľ v tomto konaní (o povolení obnovy konania) vystupuje ako právoplatne odsúdený (t. j. o jeho vine a treste už bolo právoplatne rozhodnuté). Ústavný súd preto v tejto časti ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

20. Sťažovateľ v celom rozsahu ústavnej sťažnosti popisuje, že došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov, resp. práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote, pričom len v závere (v rámci návrhu na rozhodnutie) spomína a označuje aj porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na rovnosť podľa čl. 47 ods. 3 ústavy. K namietaniu predmetných článkov ústavy absentuje relevantná ústavnoprávna argumentácia a ústavný súd v ich prípade nenašiel príčinnú súvislosť medzi namietaným konaním okresného súdu a označeným základným právom, v nadväznosti na čo odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

21. Ústavný súd podotýka, že ústava nepredpokladá prieskum všeobecných ústavných princípov podľa čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 1 ústavy v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorých obsahom nie sú žiadne základné ľudské práva a slobody, a preto nie sú priamo aplikovateľné v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy. Z uvedeného dôvodu odmietol aj túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú. Obdobný záver platí aj pre namietané porušenie čl. 12 ods. 2 ústavy, v súvislosti s ktorým ústavný súd stabilne judikuje, že ide o pozitívny záväzok štátu premietnuť do právneho poriadku tie antidiskriminačné zásady a opatrenia, ktoré uvedený článok obsahuje, a nie je teda priamo aplikovateľný orgánmi verejnej moci Slovenskej republiky v individuálnych prípadoch (III. ÚS 51/08, III. ÚS 316/2011). Inak povedané, bez konkrétneho vyjadrenia dopadu diskriminujúceho postupu štátneho orgánu na základné právo alebo slobodu fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktoré ústavný súd v ústavnej sťažnosti neidentifikoval, ide o ústavné direktívy adresované predovšetkým orgánom pôsobiacim v normotvornej činnosti všetkých stupňov (m. m. IV. ÚS 494/2022).

III.3. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu:

22. Vo vzťahu k žiadosti sťažovateľa o ustanovenie mu právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom je potrebné poznamenať, že ústavný súd môže v zmysle § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu (t. j. advokáta), ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (m. m. III. ÚS 265/2014). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že v danej veci nie je daná jeho právomoc, ústavná sťažnosť je oneskorená, neprípustná alebo zjavne neopodstatnená, uvedený záver zároveň znamená, že v danej veci ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a teda nie je splnený jeden z predpokladov na vyhovieanie žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

23. Vzhľadom na výsledok posúdenia tejto ústavnej sťažnosti ústavným súdom (ako to vyplýva z časti III.1. a III.2. odôvodnenia tohto uznesenia) je evidentné, že išlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti a v danom prípade neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z tohto dôvodu ústavný súd tejto žiadosti sťažovateľa (podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde) nevyhovел (bod 2 výroku uznesenia).

24. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. februára 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu